เปิด
กรุ
พระ
ดี

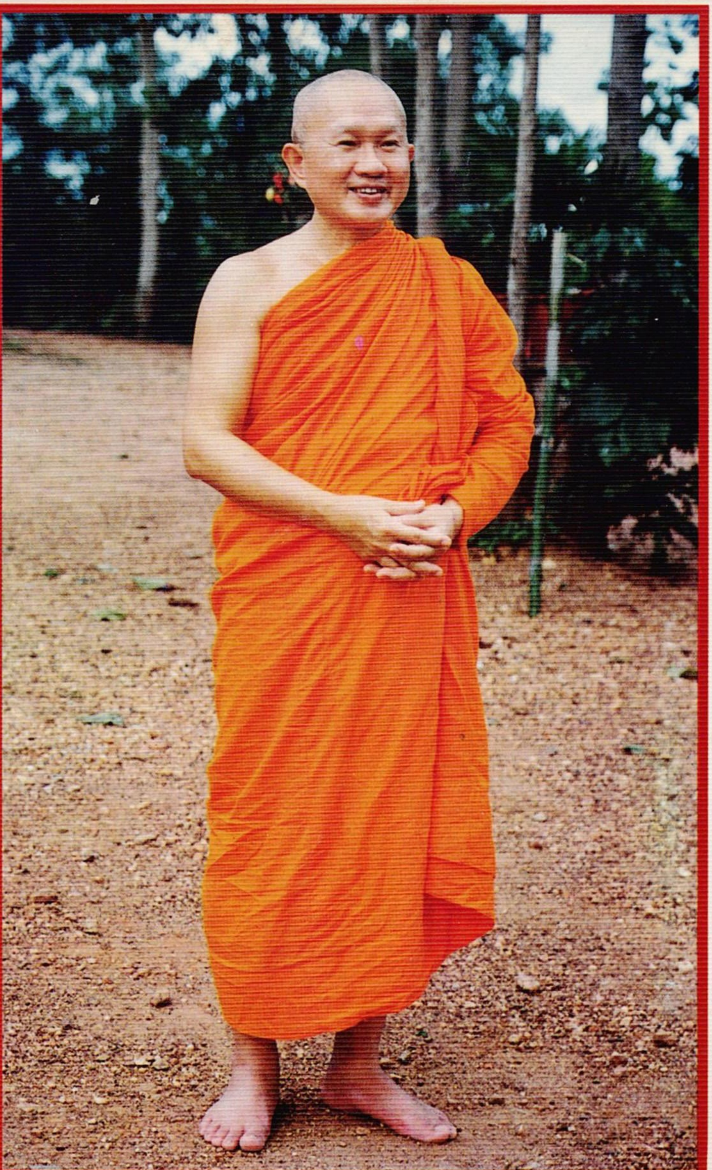

พระธรรมปิฎก
(ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

เปิดกรุพระดี

พระธรรมปิฎก
(ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

คำนำ

คณะผู้จัดทำได้จัดทำหนังสือฉบับนี้ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ให้ปรากฏสู่สาธารณชน โดยหวังว่าชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านจะเป็นที่รับรู้กันในวงกว้างกว่าเท่าที่เป็นอยู่ และเพื่อจุดมุ่งหมายที่กว้างไกลไปกว่านี้ นั่นก็คือหากสาธารณชนชาวไทยได้รู้จักท่านอย่างกว้างขวาง ได้รับรู้ถึงวัตรปฏิบัติ และปฏิปทาของท่าน ได้น้อมรับเอาแนวทางความคิดของท่านไปปฏิบัติ สาธารณชนก็จะได้มีตัวอย่างของปัจเจกบุคคลที่งดงามมายึดถือเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติตน มีแนวความคิดจากคำสอนของท่านมายึดถือเป็นแบบแผนแนวทางการดำรงชีวิต และหากได้บรรลุเป้าประสงค์ดังนี้อย่างแท้จริงแล้ว ความสงบสันติก็จะบังเกิดแก่สังคมไทยส่งผลให้เกิดสันติภาพแก่โลกโดยรวม

สารบัญ

คำนำ	5
ประวัติพระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ ปยุตฺโต)	7
วรสัมโมทนียกถา สมเด็จพระญาณสังวร	
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรณายก	11–13
นายแพทย์ประเวศ วสี กล่าวสดุดี	14–17
"เปิดกรุพระดี" โดย พระพยอม กัลยาโณ	18–35
คำแปลคำปราศรัย ของพระธรรมปิฎก	
(ประยุทธ์ ปยุตฺโต)	36–44

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

เกิด ๑๒ มกราคม ๒๔๘๑ ที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรนายสำราญ นางชุนกี อารยางกูร

บรรพชา เป็นสามเณร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ณ วัดบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ขณะเป็นสามเณรและเป็นนาคหลวง อุปสมบท ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

การศึกษา สอบได้ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และสอบได้วิชาชุดครู พ.ม. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสถาบันศึกษาต่าง ๆ อาทิ

๑) ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๕

๒) ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญา) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๒๙

๓) ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญา) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐

๔) ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์การสอน) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๐

๕) ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๑

๖) ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาภาษาศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๒

๗) ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญาการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. ๒๕๓๓

๘) ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยสงขลา-นครินทร์ พ.ศ. ๒๕๓๗

- ได้รับพระราชทานโล่รางวัล "มหิดลวรานุสรณ์" พ.ศ. ๒๕๓๒

- ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ "สังข์เงิน" สาขาเผยแพร่พระพุทธศาสนา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๓

- ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก UNESCO) นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระศรีวิสุทธิโมลี

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวรมุนี

พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพเวที

พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมปิฎก

งานด้านคณะสงฆ์

- ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๗

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์

- ประธานอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรศาสนศึกษา

- เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙

- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ตำบลบาง-กระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

งานด้านการสอน การบรรยาย ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

อาทิ

University Museum, University of Pennsylvania, Swarthmore College, Pennsylvania, Harvard Universityและได้รับการระบุอาราธนาแสดงปาฐกถาในที่ประชุมนานาชาติ ซึ่งจัดขึ้นในประเทศ เช่น ปาฐกถาเรื่อง Buddhism and Peace ในการประชุม The International Conference on Higher Education and the Promotion of Peace

บรรยายเรื่อง Identity of Buddhism ในการประชุม Buddhistic Knowledge Exchange Programm in Honour of His Mejesty the King of Thailand จัดโดย องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.)

ปาฐกถาเรื่อง Influence of Western & Asian Thought on Human Culture Development ในการประชุม The Sixth Asian Workshop on Child and Adolescent Development

ผลงานหนังสือ

มีผลงานหนังสือด้านวิชาการและพระพุทธศาสนา ประมาณหนึ่งร้อยกว่าเล่ม ตัวอย่างเช่น พุทธธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์, ธรรมนูญชีวิต, ปรัชญาการศึกษาไทย, ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม, มองอเมริกามาแก้ปัญหาไทย, พุทธศาสนากับสังคมไทย, ไตรภูมิพระร่วง-อิทธิพลต่อสังคมไทย, ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, ค่านิยมแนวพุทธ, การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, คนไทยหลงทางหรือไร, พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับคอมพิวเตอร์, พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์, สถานการณ์พุทธ-ศาสนาพลิกหายนะเป็นพัฒนา, สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์, งานก็ได้ผลคนก็เป็นสุข, Buddhism, A Layman's Guide to Life, Buddhism and Education, Freedom : Individual and Social, Great Buddhists, Helping Yourself to Help Others, Looking to America to Solve Thailand's Problem, Saṃmasati, Social Dimension of Buddhism in

Contemporary Thailand, Thai Buddhism in the Buddhist World.

นอกจากนั้น พระธรรมปิฎกได้รับนิมนต์เป็นที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ในการสร้างพระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์สำเร็จสมบูรณ์เป็นฉบับแรกของโลก ทำให้การศึกษาค้นคว้าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และมีความถูกต้องแม่นยำ

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จัดขึ้นตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารยูเนสโก ครั้งที่ ๑๑๐ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยมอบให้บุคคล กลุ่มบุคคล องค์การ หรือหน่วยงานที่มีผลงานและกิจกรรมด้านการส่งเสริมการศึกษาเพื่อระดมจิตสำนึกให้มีการสร้างสรรค์สิทธิมนุษยชน ความเข้าใจอันดีระดับนานาชาติ อันจะนำมาซึ่งการปลูกฝังสันติภาพในใจของมนุษย์ การให้รางวัลครั้งแรก เริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และดำเนินการเป็นประจำทุกปี

ผู้ได้รับรางวัลนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ในการโน้มน้าวจิตใจคนให้มีสันติภาพ ดำเนินกิจกรรมอันจะส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพในภูมิภาคหรือระหว่างประเทศ โดยผ่านมติมหาชน หรือสร้างสันติภาพ สร้างเสริมสิทธิมนุษยชน และความเข้าใจอันดีในสังคมประชาชาติ ผลิตและใช้สื่อมวลชนกระตุ้นให้ผู้คนตระหนักในปัญหาสันติภาพและดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่มุ่งสร้างสันติภาพในจิตใจมนุษย์และในภายหลังได้เพิ่มเติมเรื่อง การสร้างสรรค์งานศิลปะซึ่งสื่อถึงการสร้างสันติภาพและความเข้าใจอันดีของนานาชาติ

ผู้มีสิทธิเสนอชื่อได้รับรางวัลนี้ ได้แก่ ประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโก ในระยะเวลา ๑๔ ปีที่ผ่านมา มีผู้ได้รับรางวัลเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบัน สำหรับในปีที่ ๑๔ นี้ผู้ได้รับรางวัลคือ ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ซึ่งเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้

วรสัมโมทนียกถา
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประทานในพิธีเชิดชูเกียรติแสดงมุทิตาจิต
ในโอกาสที่พระธรรมปิฎกได้รับถวายรางวัลการศึกษา
เพื่อสันติภาพจากยูเนสโก
ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้น ณ พุทธมณฑล
วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ท่านรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ
พระภิกษุสามเณรทุกรูป และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

อาตมาภาพยินดีที่เมืองไทยได้มีพิธีนี้ และยินดีเป็นพิเศษที่หายไม่สบายได้ทันมาร่วมพิธีด้วย เพราะเป็นพิธีที่ควรแก่ความชื่นชมโสมนัสอย่างยิ่งของคนไทยทั้งชาติ ผู้มีบุญได้พบพระพุทธศาสนา มีสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมเด็จพระบรมครู ที่ทรงมีพุทธบุตรรูปหนึ่งเป็นเพชรแท้อยู่ในปัจจุบันนี้

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก หรือท่านเจ้าคุณ**ประยุทธ์** ของเรา ท่านเป็นผู้สร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่เรา ให้แก่ประเทศชาติของเรา ให้แก่คณะสงฆ์ของเราอย่างมาก ที่จริงก่อนที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจะถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ท่านเจ้าคุณท่านก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของไทย ของพระสงฆ์ไทยอยู่ตลอดมาแล้ว เพราะท่านเป็นคนดีจริง เป็นพระดีจริง ที่ผู้รู้จักท่านหรือได้ยินกิตติศัพท์ชื่อเสียงของท่าน นิยมยกย่องสรรเสริญเป็นอันมาก

อันคำว่าดีจริงนั้นนำไปประกอบเป็นคุณสมบัติของท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นคือเกียรติยศชื่อเสียงที่แท้จริง อยู่สกุลใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสกุลนั้น อยู่ในเพศใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของเพศนั้น เช่นพระที่ดีจริงย่อมเป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสมณเพศ นั่นก็คือคนดีจริงอยู่ที่ใด ก็เป็นเกียรติยศชื่อเสียงของที่นั้น เสมอไป

จิตใจของคนดีนั้นมีพลังมีอำนาจยิ่งใหญ่มหาศาลในการคิดพูดทำที่เป็นความดีงาม เป็นคุณเป็นประโยชน์ ไม่เฉพาะแก่ตนเอง แต่แก่สัตว์โลกทั่วไปไม่มีขอบเขต แม้กระทั่งที่ทำให้เป็นปราชญ์ในพระพุทธศาสนาที่หาทำกันได้ง่าย ๆ ไม่ ก็เกิดแต่จิตใจที่ดีจริง การถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกจึงเป็นการประกาศความมีจิตใจดีจริงของท่านต่อโลก เป็นการประกาศชื่อเสียงเกียรติยศของไทยไปในโลกกว้างใหญ่ด้วย

ความยินดีของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกครั้งนี้ย่อมจะน้อยกว่าความยินดีของคนไทยทั้งชาติ ที่กล่าวเช่นนี้ก็ด้วยมั่นใจ ว่าผู้ทำความดีอยู่สม่ำเสมอ รู้ตัวอยู่ ย่อมมีปีติในความดีที่ได้ทำ คือย่อมมีปีติในธรรมนั่นเอง ผู้ทำดีคือผู้มีธรรม ผู้ปีติในธรรมคือปีติในความดี เมื่อความดีไม่ขาดตกบกพร่อง ก็คือไม่บกพร่องในการปฏิบัติธรรม ตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงสอนไว้ ผู้มีธรรม รู้ตัวว่าไม่บกพร่องในธรรม ความปีติโสมนัสย่อมไม่บกพร่องจากใจด้วยตลอดเวลา จึงยากจะมีความยินดีใดเข้าไปเพิ่มเติมอีกได้ จึงกล่าวได้ว่าท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกยินดีในการได้รับถวายรางวัลครั้งนี้ไม่มากกว่าความยินดีของส่วนรวม

ขอถวายพรท่านเจ้าคุณผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของชาติ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของคณะสงฆ์ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของพุทธศาสนิกชน ขอให้การปฏิบัติเป็นพระดีของท่านเจ้าคุณนำไปสู่

ความเป็นมงคลสูงสุด ที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์สมเด็จพระบรมครูของเทวดาและมนุษย์ ของเราทั้งหลายในที่นี้ ได้โปรดประทานไว้ตอนหนึ่งว่า *"จิตของผู้ใด อันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว ไม่มีโศก ปราศจากธุลี เกษม"*

ขออนุโมทนาอำนวยพรทุกรูปทุกท่าน ขอกัลยาณจิตที่ได้พากันมาแสดงถวายท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกวันนี้ ได้ย้อนกลับเป็นผลดีแก่จิตใจท่านเอง ให้มีท่านเจ้าคุณเป็นแบบอย่างที่ดีงามได้เป็นพระดีคนดีสืบไป ขออำนวยพร.

นายแพทย์ประเวศ วสี กล่าวสดุดี พระธรรมปิฎก ที่พุทธมณฑล วันที่ 22 ธันวาคม 2537

กราบนมัสการเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พระเดชพระคุณ เจ้าคุณพระธรรมปิฎก พระเถรานุเถระ ท่านรองปลัดกระทรวงฯ ท่านอธิบดี ท่านสาธุชนทุกท่านที่มาร่วมงานในครั้งนี้

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโกเป็นรางวัลระดับโลก ย่อมมีความสำคัญยิ่งกว่ารางวัลแมกไซไซ ซึ่งเป็นรางวัลระดับภูมิภาคเอเชีย เป็นรางวัลขนาดเดียวกับรางวัลโนเบล แต่โดยวัตถุประสงค์น่าจะมีความสำคัญยิ่งกว่ารางวัลโนเบล ที่มุ่งให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานสำคัญที่ส่งเสริมสันติภาพของโลก เพราะสันติภาพมีความสำคัญสูงสุดสำหรับมนุษยชาติ สันติภาพมิได้หมายถึงเพียงการยุติการสู้รบเท่านั้น แต่หมายถึงมโนธรรม หมายถึงอิสรภาพทางจิตใจ หมายถึงความดีความงาม ความสุข มิตรภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของสรรพสิ่งทั้งหลาย

แม้มนุษย์จะเป็นสัตว์ที่ฉลาด ค้นพบวิชาการต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ จนมีผู้ได้รับรางวัลโนเบลกันเป็นจำนวนมาก แต่มนุษย์ก็ยังอยู่ห่างไกลจากสันติภาพ หรือทำการอันเป็นการตรงข้ามกับสันติภาพ จึงนับว่ามนุษย์ยังอยู่ในความมืดทางปัญญา การที่พระเดชพระคุณ เจ้าคุณพระธรรมปิฎก เป็นผู้จุดประทีปทางปัญญาในเรื่องสันติภาพให้แก่โลก จึงมีความสำคัญยิ่งนัก ประโยชน์ของการที่ท่านเจ้าคุณได้รับรางวัลในครั้งนี้มิได้ตกอยู่กับองค์ท่านเอง เพราะองค์ท่านเองต้องประสบกับสภาวะที่ต้องทำงานหนักมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่ก่อนจะได้รับการถวายรางวัลท่านก็ทำงานหนักอย่างยิ่ง อย่างยากที่จะหาใครเปรียบในโลกที่ทำงาน

หนักมากไปกว่าองค์ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก แต่ประโยชน์จะเกิดขึ้นกับมหาชนทั้งชาวไทยและชาวโลกในยามที่โลกเข้าไปสู่วิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างมองไม่เห็นทางออก ในเดือนมีนาคมที่จะถึงนี้จะมีการประชุมสุดยอดของโลกที่ประเทศเดนมาร์ก เพื่อหาทางแก้ไขวิกฤตการณ์ทางสังคมที่เรียกว่า Social Crisis ซึ่งยังมองไม่เห็นทางออก ชาวพุทธที่มีศรัทธาว่าพุทธศาสนา เป็นระบบปัญญาอันสูงสุดของมนุษย์ น่าจะมีคำตอบให้แก่โลก แต่ก็ยังมองกันไม่ได้ชัดเจนว่าพุทธศาสนาจะให้คำตอบแก่โลกได้อย่างไร เจ้าคุณพระธรรมปิฎกดึงคำตอบทางพุทธศาสนาที่ให้แก่โลก เจ้าคุณพระธรรมปิฎกเป็นแบบอย่างของชีวิตตามอุดมคติทางพุทธศาสนาคือประกอบด้วย ปัญญา เมตตา กรุณา อิสรภาพ มิตรภาพ สุขภาพ สงบ หรือที่สรุปว่าเป็นความสะอาด สว่าง สงบ และสาศนีธรรม หรือกัลยาณมิตรธรรม

ท่านมีปัญญาเป็นเอก อย่างยากที่จะหาได้ในโลก หนังสือพุทธ-ธรรมที่ท่านได้นิพนธ์ไว้เป็นเพชรน้ำหนึ่งทางปัญญาของโลก มีผู้กล่าวว่าในทางพุทธศาสนามีหนังสือที่ยิ่งใหญ่อยู่ ๓ เล่ม คือ พระไตรปิฎก คัมภีร์วิสุทธิมรรค ที่รจนาโดยพระพุทธโฆษาจารย์ และหนังสือพุทธ-ธรรม โดยท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก เพราะฉะนั้นหนังสือพุทธธรรมจึงสูงค่ากว่ารางวัลโนเบล มีผู้วิจารณ์ว่าชาวพุทธ มักจะเป็นผู้มีความรู้คับแคบ สนใจเฉพาะเรื่องที่เป็นปัจเจกบุคคลเท่านั้น ทำให้ไม่รู้เท่าทันโลกที่สลับซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันมีผลกระทบอย่างแรงต่อชีวิตมนุษย์ทั่วโลก แต่ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกเป็นตัวอย่างของผู้มีปัญญา ที่เรียนรู้สรรพสิ่งทั้งหลายที่เชื่อมโยง เป็นปัจจัยกันโดยทั่วตลอดตามหลักอิทัปปัจยตา

ปัญญาตามหลักอิทัปปัจยตาเป็นปัญญาทางพุทธ หาใช่ความรู้แบบคับแคบ แยกส่วนไม่ ปัญญาตามหลักอิทัปปัจยตาเท่านั้นที่จะทำให้

เข้าใจโลกถึงชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามความเป็นจริง การรู้ความจริงเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาของมนุษยชาติได้ คนไทยหาตัวอย่างของบุคคลที่จะเป็นต้นแบบทางคุณค่าได้ยาก บ่อย ๆ ครั้งต้องอาศัยการอ้างอิงบุคคลต่างประเทศ เช่น เปาบุ้นจิ้นเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม กวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ เพราะเราหาบุคคลที่เป็นแบบอย่างคนไทยมาเป็นเครื่องจินตนาการในทางคุณค่าได้ไม่ค่อยมาก เจ้าคุณพระธรรมปิฎกเป็นต้นแบบของชาวพุทธไทยที่น่าจะก่อให้เกิดจินตนาการของสังคมในทางคุณค่า ขอให้เราถือโอกาสที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้รับการถวายรางวัลอันมีเกียรติระดับโลกครั้งนี้ ก่อให้เกิดศรัทธา ปิติและปัญญา

ถ้าเข้าใจศรัทธา จะก่อให้เกิดปิติที่ซึมซ่านไปทั่วทุกอณูของร่างกาย ในพระไตรปิฎกมีข้อความว่า ไม่มีเอกเทศใด ๆ ในร่างกายที่ปิติจะไม่เอิบอาบซึมซาบไปทั่ว ปิติที่เอิบอาบซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กายมีประโยชน์ยิ่งนักต่อสุขภาพและปัญญา เราควรใช้โอกาสเช่นนี้ก่อให้เกิดความก้าวกระโดดทางปัญญาในสังคมไทย เพราะวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ถ้าสรุปลงมาแล้วเป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญา ที่เราไปห้ามไม่ให้ปัญหาต่าง ๆ มันเกิดขึ้น คงจะไม่ได้ แต่ถ้ามีปัญหาต่าง ๆ และเรามีปัญญาเพียงพอ เราก็จะสามารถแก้ปัญหาหรือแก้วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ แต่เรามีวิกฤตการณ์ทางปัญญา ถ้าเราอ่าน เราฟังเรื่องที่เจ้าคุณพระธรรมปิฎกพูดมาตลอดชีวิตสมณเพศของท่าน ก็ถามว่าสิ่งนั้นคืออะไร สักเรื่องเดียวหรือสรุปว่าเรื่องนั้นคือเรื่องอะไร ที่ท่านพูดอยู่ สิ่งนั้นคือเรื่องการศึกษา ท่านเพียรพยายามที่จะกระตุ้นเตือน เสนอแนะว่าสังคมไทยต้องการปรับปรุงเรื่องการศึกษาทั้งของพระและฆราวาสอย่างจริงจัง ท่านได้เขียนเรื่องนี้ไว้อย่างมากมายเป็นเวลากว่า 20 ปีมาแล้ว คงจะต้องมองการศึกษาอย่างครอบคลุมมากนัก คำว่าการศึกษาที่เป็นภาษาสันสกฤตที่เรานำมาใช้ในทางที่ค่อนข้างแคบนั้น ถ้าเทียบกับคำบาลีว่า

"สิกขา" "สิกขา" หรือ *"ศึกษา"* ในทางพุทธนั้นมีความหมายกว้างกว่าคำที่เรานำมาใช้กันในปัจจุบัน เพราะสิกขาหรือศึกษาในทางพุทธนั้นหมายถึงวิถีชีวิตทั้งหมด ไม่ได้แปลว่าการท่องหนังสืออยู่ในโรงเรียนเท่านั้น

ท่านที่เคารพ ถ้าประเทศไทยจะถือโอกาสในการที่เจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้รับการถวายรางวัลคราวนี้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศของเรา และต่อโลกด้วย คงจะต้องเกิดมโนสำนึกที่แท้จริงถึงความสำคัญของการศึกษา เราจะต้องเร่งปฏิรูปหรือปรับปรุงการศึกษาอย่างก้าวกระโดดทั้งของพระและฆราวาสอย่างแท้จริง

การศึกษาที่เรามีอยู่ในขณะนี้นั้น ถึงจะค่อนข้างกว้างขวางเพียงใดก็ตาม ยังอยู่ห่างไกลจากการที่จะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นเท่าที่ความเป็นมนุษย์จะไปถึง มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพซ่อนเร้นอยู่ในตัวเป็นอันมาก ที่นำมาใช้อยู่คงจะไม่ถึง 10% ของศักยภาพที่คนแต่ละคนมี เราจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาที่สามารถล้วงลึกเข้าไปนำเอาศักยภาพในตัวคนทุกคนมาให้เต็มตามที่ความเป็นมนุษย์จะไปถึง ขอให้ท่าน รัฐบาลและประชาชนไทย ร่วมกันสร้างยุทธศาสตร์ทางปัญญา มีความเข้าใจผิดกันเป็นอันมากว่าถ้าจะแก้ปัญหาทางการเมือง ก็ใช้การเมืองแก้ แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจก็ใช้เศรษฐกิจแก้ แล้วไปเกิดเรื่องเกิดราวทะเลาะกันแย่งชิงผลประโยชน์ แต่ว่ายุทธศาสตร์ทางปัญญานั้นเป็นกลางที่สามารถเข้าไปแก้ไขได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการเมือง

ขอให้พวกเราชาวไทยทุกคน ทั้งพระ ฆราวาส รัฐบาล และประชาชนได้ถือโอกาสอันเป็นมงคลอันเนื่องมาจากท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกในครั้งนี้ใช้ยุทธศาสตร์ทางปัญญาเข้ามายกระดับศักยภาพของเราทุกคนครั้งใหญ่ในสังคมของเรา เพื่อให้เราได้บรรลุอิสรภาพ ความดี ความชอบ มิตรภาพ ความสุข และสันติภาพ ขอนมัสการและขอบพระคุณ ●

“เปิดกรุพระดี”

ธรรมบรรยายโดย พระพยอม กัลยาโณ

ขอความเจริญในธรรมจงมีแด่ทุกคนที่สนใจเข้ามาสดับตรับฟังธรรมในโอกาสนี้ การบรรยายธรรมในวันนี้ก็คงจะนำเอาการระลึกนึกถึงทิฏฐานุคติ หรือแบบอย่างที่ดีของบุคคลมากล่าว คนเราหากมีทิฏฐานุคติ คือได้แบบอย่างที่ดีของบุคคลมาไว้ดำเนินชีวิตก็ถือว่าได้ตัวอย่างที่ดี แบบเรียนที่ดี บทเรียนที่ดี ทำให้ตัวเราพลอยดีขึ้นไปด้วย ในวันนี้จะนำสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่เราเคยได้ยินเช่นข่าวคาวของพระสงฆ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี บางทีพระสงฆ์รูปนั้น ๆ ไม่ได้เสียหายมากมาย หากแต่ข่าวที่ออกมา ภาพ คนใกล้ชิดแวดล้อม คนจ้องหาผลประโยชน์จากพระสงฆ์จนเกินไป ทำให้ท่านเสียหายได้ เช่นขณะนี้มีข่าวน่าตกใจที่โรงพิมพ์แห่งหนึ่งพิมพ์ปฏิทินปี’38 แจก พิมพ์รูปพระดังรูปหนึ่ง แทนที่จะหาภาพดี ๆ มุมดี ๆ ในอิริยาบถที่ดี ๆ ของท่าน กลับนำภาพที่สวนทางกับกระแสขององค์การอนามัยโลกที่รณรงค์การงดสูบบุหรี่ โรงพิมพ์กลับตีพิมพ์ปฏิทินรูปท่านเป็นรูปใหญ่ ๒๔ นิ้ว ในท่ากำลังสูบบุหรี่ไฟแดงวาบ พร้อมถ้อยคำพิมพ์กำกับว่า *“ภาพนี้ปลุกเสกแล้ว ต้นฉบับ”* หากภาพนี้ไปปรากฏตามบ้านเรือน จะเกิดอะไรกับเด็กๆ เด็กจะรู้สึกว่า *“หลวงพ่อองค์นี้ดังแล้วยังสูบบุหรี่”* ที่จริงจะไม่เป็นการเสียหายมากถ้าท่านสูบอยู่ที่วัดของท่านเงียบ ๆ ถ้าโรงพิมพ์ไม่นำภาพของท่านมาทำปฏิทินขนาดใหญ่เห็นบุหรี่ไฟแดงชัดเจน อันเป็นการสวนทางกันกับการที่พระช่วยสอนช่วยรณรงค์ไม่ให้สูบบุหรี่ และสอดคล้องกับการรณรงค์ขององค์การอนามัยโลก มีสถิติว่าใน ๑ นาที คนตายไป ๖ คน เพราะโรคอันเกิดจากการสูบบุหรี่ เช่น ถุงลมโป่งพอง ทางเดินหายใจอุดตัน มะเร็งปอด เป็นต้น ในขณะที่อาตมานั่งบรรยายอยู่ขณะนี้ก็มี

คนตายเพราะการสูบบุหรี่นาทีละ ๖ คน นี่คือการที่คนอยู่ใกล้ชิดหรือคนที่ต้องการหาประโยชน์จากพระ ไม่คำนึงถึงว่าสิ่งที่เขานำเสนอได้สร้างภาพลักษณ์หรือแบบอย่างที่เป็นทิฏฐานุคติหรือไม่ พระรูปนี้ท่านมีส่วนดี ๆ มาก เช่น ท่านเป็นคนตรง ท่านเป็นคนไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว ได้ลาภสักการะก็นำมาสร้างโรงพยาบาล โรงเรียน ทำประโยชน์มากมาย แต่ภาพลักษณ์ที่ออกมาหลังจากที่ภาพถ่ายของท่านถูกนำมาทำในลักษณะเช่นนี้ ก็เป็นที่วิจารณ์กันเกรียวกราว สร้างความรู้สึกสะเทือนใจต่อผู้พบเห็น ใครเห็นปฏิทินนี้ก็อย่าให้เด็กดูเพราะมันจะสร้างความรู้สึกที่ไม่เป็นทิษฐานุคติกับเด็ก ๆ เด็กจะต้านจะเถียงได้ว่า *"ถ้าบุหรี่ไม่ดี ทำไมหลวงพ่อยังสูบล่ะ?"* ทำให้การรณรงค์ลำบาก กระทรวงสาธารณสุขจะต้องรักษาโรคถุงลมโป่งพองกันอีกไม่รู้เท่าไหร่

เมื่อตอนต้นเริ่มไว้ว่าอยากจะพูดถึงอะไรที่เป็นมงคลหูบ้างในโอกาสปีใหม่ เป็นบุญหูบุญตาที่อาตมาได้ไปเห็นมา เป็นบุญตัวที่ได้เกิดมา เป็นบุญตาที่ได้เห็นท่าน และเป็นบุญหูที่ได้เห็นได้ยินได้ฟัง ได้อ่านได้ศึกษาประวัติชีวิตความเป็นมาของท่าน เป็นการเล่าเรื่องพระดี

ขณะนี้เรามีพระดีที่สมเด็จพระสังฆราชก็ทรงกล่าวว่าเป็นพระแท้พระดี เพชรน้ำหนึ่งในวงการสงฆ์ หรือบางทีกล่าวว่าเป็นปราชญ์ของแผ่นดิน นาน ๆ จะมีปราชญ์ของแผ่นดิน ปราชญ์ของโลกหรือคนสำคัญติดอันดับโลก คนดีของโลกของแผ่นดินมาเกิด ก็อยากจะเริ่มต้นด้วยการอ่านคำประกาศสดุดีเชิดชูเกียรติแสดงมุทิตาจิตของสมเด็จพระสังฆราชต่อพระธรรมปิฎกที่ได้รับรางวัลยูเนสโก เป็นคนไทยคนแรกและเป็นคนเอเชียคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ อยากจะอ่านทุกตัวอักษรที่สมเด็จพระ-สังฆราชท่านประทาน หากใครไปร่วมในพิธีนี้ที่พุทธมณฑลก็คงจะได้เห็นภาพที่น่าปลาบปลื้มใจ อาตมาไปร่วมงานโดยทั่วไปมักจะเบื่อหน่ายรำคาญ กิจกรรมที่จัดก็ไม่น่าปลาบปลื้มเท่าไหร่ แต่วันนั้นนั่งปีติเป็นสุขรู้สึกเป็นสุขใจมาก แม้แต่ไปนั่งอยู่เป็นเวลาไม่นานเพราะติดบรรยาย

แต่ได้มีโอกาสฟังวรสัมโมทนียกถาจากสมเด็จพระสังฆราชผู้เป็นประธานในพิธี ทรงแสดงสักการะมุทิตาจิต กล่าวคำเชิดชูเกียรติสดุดีความดีของท่าน ดังต่อไปนี้

"ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ท่านรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ พระภิกษุสามเณรทุกรูป และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

อาตมาภาพยินดีที่เมืองไทยได้มีพิธีนี้ และยินดีเป็นพิเศษที่หายไม่สบายได้ทันมาร่วมพิธีด้วย เพราะเป็นพิธีที่ควรแก่ความชื่นชมโสมนัสอย่างยิ่งของคนไทยทั้งชาติ ผู้มีบุญได้พบพระพุทธศาสนา มีสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมเด็จพระบรมครู ที่ทรงมีพุทธบุตรรูปหนึ่งเป็นเพชรแท้อยู่ในปัจจุบันนี้

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก หรือท่านเจ้าคุณปยุตของเรา ท่านเป็นผู้สร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่เรา ให้แก่ประเทศชาติของเรา ให้แก่คณะสงฆ์ของเราอย่างมาก ที่จริงก่อนที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจะถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ท่านเจ้าคุณท่านก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของไทย ของพระสงฆ์ไทยอยู่ตลอดมาแล้ว เพราะท่านเป็นคนดีจริง เป็นพระดีจริง ที่ผู้รู้จักท่านหรือได้ยินกิตติศัพท์ชื่อเสียงของท่าน นิยมยกย่องสรรเสริญเป็นอันมาก

อันคำว่าดีจริงนั้นนำไปประกอบเป็นคุณสมบัติของท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นคือเกียรติยศชื่อเสียงที่แท้จริง อยู่สกุลใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสกุลนั้น อยู่ในเพศใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของเพศนั้น เช่นพระที่ดีจริงย่อมเป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสมณเพศ นั่นก็คือคนดีจริงอยู่ที่ใด ก็เป็นเกียรติยศชื่อเสียงของที่นั้น เสมอไป

จิตใจของคนดีนั้นมีพลังมีอำนาจยิ่งใหญ่มหาศาลในการคิดพูดทำที่เป็นความดีงาม เป็นคุณเป็นประโยชน์ ไม่เฉพาะแก่ตนเอง แต่แก่สัตว์โลกทั่วไปไม่มีขอบเขต แม้กระทั่งที่ทำให้เป็นปราชญ์ในพระพุทธศาสนา

ที่หาทำกันได้ง่าย ๆ ไม่ ก็เกิดแต่จิตใจที่ดีจริง การถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกจึงเป็นการประกาศความมีจิตใจดีจริงของท่านต่อโลก เป็นการประกาศชื่อเสียงเกียรติยศของไทยไปในโลกกว้างใหญ่ด้วย

ความยินดีของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกครั้งนี้ย่อมจะน้อยกว่าความยินดีของคนไทยทั้งชาติ ที่กล่าวเช่นนี้ก็ด้วยมั่นใจ ว่าผู้ทำความดีอยู่สม่ำเสมอ รู้ตัวอยู่ ย่อมมีปิติในความดีที่ได้ทำ คือย่อมมีปิติในธรรมนั่นเอง ผู้ทำดีคือผู้มีธรรม ผู้ปิติในธรรมคือปิติในความดี เมื่อความดีไม่ขาดตกบกพร่อง ก็คือไม่บกพร่องในการปฏิบัติธรรม ตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงสอนไว้ ผู้มีธรรม รู้ตัวว่าไม่บกพร่องในธรรม ความปิติโสมนัสย่อมไม่บกพร่องจากใจด้วยตลอดเวลา จึงยากจะมีความยินดีใดเข้าไปเพิ่มเติมอีกได้ จึงกล่าวได้ว่าท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกยินดีในการได้รับถวายรางวัลครั้งนี้ไม่มากกว่าความยินดีของส่วนรวม

ขอถวายพรท่านเจ้าคุณผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของชาติ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของคณะสงฆ์ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของพุทธศาสนิกชน ขอให้การปฏิบัติเป็นพระดีของท่านเจ้าคุณนำไปสู่ความเป็นมงคลสูงสุด ที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์สมเด็จพระบรมครูของเทวดาและมนุษย์ ของเราทั้งหลายในที่นี้ ได้โปรดประทานไว้ตอนหนึ่งว่า "จิตของผู้ใด อันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้วย่อมไม่หวั่นไหว ไม่มีโศก ปราศจากธุลี เกษม"

ขออนุโมทนาอำนวยพรทุกรูปทุกท่าน ขอกัลยาณจิตที่ได้พากันมาแสดงถวายท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกวันนี้ ได้ย้อนกลับเป็นผลดีแก่จิตใจท่านเอง ให้มีท่านเจ้าคุณเป็นแบบอย่างที่ดีงามได้เป็นพระดีคนดีสืบไป ขออำนวยพร."

นี่เป็นสิ่งที่ไม่ค่อยเคยได้ยินกันว่าพระที่เป็นสังฆบิดร เป็นประธานสงฆ์ของประเทศกล่าวสดุดีเชิดชูเกียรติยศความดีของพระในพระพุทธศาสนา นาน ๆ เราจะได้ฟังสักที นานอีกไม่รู้เท่าไหร่ที่เราจะได้ยินได้ฟังเช่นนี้อีกเพราะนี่เป็นครั้งแรกที่คนไทยและคนเอเชียได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากยูเนสโก

ผู้ที่กล่าวคำสดุดีอันน่าประทับใจอีกผู้หนึ่งคือศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วสี กล่าวประโยคหนึ่งว่า รางวัลนี้น่าจะถือว่ายิ่งใหญ่กว่ารางวัลโนเบล เพราะรางวัลโนเบลมีผู้ได้รับรางวัลมากมาย แต่โลกก็ยิ่งห่างไกลจากสันติภาพ มืดมนจากสันติภาพ เพราะผู้ได้รับรางวัลสันติภาพจากโนเบลไม่เคยให้แนวความคิดด้านการศึกษาที่ดีเป็นหลักฐานในรูปแบบตำรา แต่ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกนี้ได้ถ่ายทอดแนวความคิดการศึกษาใฝ่หาสันติภาพไว้เป็นตำรับตำราเป็นรูปเล่มเป็นรูปแบบโดยเฉพาะหนังสือเรื่อง “พุทธธรรม” ของท่านที่ท่านได้เขียนไว้นานแล้วและคณะกรรมการได้ใช้หนังสือเล่มนี้เป็นเกณฑ์ตัดสินให้ท่านได้รับรางวัล หนังสือเล่มนี้พิมพ์หลายครั้งหลายหนและแปลเป็นหลายภาษา

เราก็ได้รู้กันเสียที ได้รู้จักพระดีและติดตามพระดีอย่างถูกวิธี แต่ถ้าจะติดตามอย่างที่เคยทำกันมา อย่างที่เคยตามพระองค์อื่นก็ไม่มีทางที่จะตามท่านได้ เพราะท่านไม่ *“ทอดสะพาน”* ให้ใครตาม ไม่ชอบให้ใครตาม แต่ถ้าไปถามธรรมะ ฟังธรรมะ ถ้าท่านมีโอกาสและสุขภาพดีท่านก็จะให้เต็มที่ เพราะท่านเป็นพระที่ขยันมากองค์หนึ่ง คนที่รู้จักท่านจะรู้สึกว่าบรรดาความขยันที่มีในคนในมนุษย์ด้วยกันแล้ว ยากที่คนจะขยันเกินท่านได้ มิฉะนั้นจะไม่ปรากฏหนังสือ ๑๕๐ กว่าเล่มที่แต่งโดยท่านและเป็นหนังสือที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์เป็นแนวทางที่ดี ยังไม่เห็นมีใครทำได้เท่าไหร่ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วอย่างท่านอาจารย์พุทธทาสก็แต่งไว้หลายเล่ม ท่านทั้งสองนี้ให้แนวทาง ท่านอาจารย์พุทธทาสได้รับการเสนอชื่อไป

เมื่อหลายปีก่อนก็ไม่ได้รับการพิจารณาให้ได้รับรางวัลนี้ แต่ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกเข้าตากรรมการได้รับเลือก ท่านได้รับเลือกจากประเด็นใหญ่ ๆ ๓-๔ ประเด็นด้วยกัน มีประวัติส่วนตัว ผลงาน ผลกระทบเป็นต้น

ทำไมท่านจึงได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ คณะกรรมการมีความเห็นว่าท่านเป็นผู้หนักในการศึกษา ได้เปรียญ ๙ ประโยคตั้งแต่ยังเป็นสามเณร เป็นพระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุปสมบทให้เป็นองค์ที่ ๒ ท่านใฝ่ผูกพันกับการศึกษา ท่านร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล (โดยเป็นที่ปรึกษา) ในการสร้างพระไตรปิฎก ฉบับคอมพิวเตอร์ ถูกต้องสมบูรณ์เป็นฉบับแรกของโลก ท่านเป็นพระองค์แรกที่ร่วมกับมหาวิทยาลัยจัดทำพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ ท่านช่วยด้านการศึกษามากมายช่วยสอนพระเณรที่เรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์มามาก การทำงานของท่านก็เป็นระบบเป็นขั้นตอน ละเอียด ชัดเจน ถูกต้อง ภาษาศัพท์แสง อักขระไม่มีวิบัติ ถี่ถ้วน หนังสือของท่านแต่ละเล่มจะหาตัวผิดได้ยากเพราะท่านตรวจทานละเอียดถี่ถ้วนมาก เป็นคนละเอียดละเมียดละไมในการดำเนินงาน การงานไม่มีคั่งค้างอากูล ไม่มีผิดพลาด สำนวนภาษาได้เนื้อหาดีเป็นที่สุด ส่งผลให้พระองค์อื่นทำงานสะดวก อาตมาเองเวลาทำงานบรรยายแต่ละเรื่องต้องค้นคว้า ค้นของใครก็ไม่สะดวกง่ายเท่ากับค้นของท่าน เพราะท่านจัดเป็นหมวดเป็นหมู่ เป็นแผนก เป็นเรื่องเป็นราวไว้อยากพูดเรื่องอะไรก็ไปดูหมวดที่ท่านจัดไว้ นอกจากนั้นท่านยังทำพจนานุกรมธรรมะ ไทย-บาลี-อังกฤษ ไว้อย่างชัดเจนยอดเยี่ยม

ส่วนขั้นตอนการดำเนินงานการคัดเลือกผู้แทนของประเทศไทยก็มีความเป็นมาดังนี้คือ เมื่อราวเดือนเมษายน ๒๕๓๗ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศได้แจ้งให้หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเสนอชื่อบุคคล กลุ่ม

บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานเข้าแข่งขันเพื่อรับรางวัลดังกล่าวโดยมีคณะกรรมการฝ่ายสังคมศาสตร์ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้แทนของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง

เหตุผลที่กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ คัดเลือกท่านเป็นผู้แทนของประเทศไทยมี ๔ ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

ประเด็นแรก ความรู้ความสามารถอันยอดเยี่ยมของท่าน ความรู้ด้านการใช้ภาษาทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี รวมทั้งความจำเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนพระไตรปิฎกยอดเยี่ยม ท่านมีความอดทนเป็นเยี่ยม คราวหนึ่งอาตมาขอให้ท่านเขียนต้นฉบับเพื่อมาลงวารสารร่มโพธิ์แก้ว และได้ขอให้ท่านกรุณาส่งต้นฉบับภายในหนึ่งสัปดาห์ ส่งคนไปบอกตอนบ่าย เช้าวันรุ่งขึ้นท่านให้คนนำต้นฉบับมาให้ พระที่ดูแลท่านอยู่บอกว่าท่านเขียนอยู่จนดึกมากเกือบทั้งคืน แสดงถึงความอดทนและความขยันอันยอดเยี่ยม ถ้าไปอยู่ห้างร้านบริษัทใดท่านต้องคว้ารางวัลบริการประทับใจไปแน่นอน ท่านทำให้เสร็จทันการณ์ก่อนเวลา ท่านมีความสามารถสูงในการทำงานบริการตอบสนองสังคม

ประเด็นที่สอง ผลงานด้านการศึกษาที่ก่อให้เกิดสันติภาพในใจของมนุษย์ ใครที่ได้อ่านงานเขียนของท่านจะรู้สึกใจสงบมากกว่าไปอ่านไปเรียนอย่างอื่น บทความตำราบางอย่างอ่านแล้วไม่ก่อให้เกิดความสงบแต่ของท่านเจ้าคุณอ่านแล้วใจสงบเกิดความสุขสันติภาพ อีกทั้งการดำเนินชีวิตของท่านก็เป็นไปอย่างสงบสันติ ไม่กระทบกระทั่งกับใคร หากเปรียบวิถีชีวิตของท่านกับอาตมาแล้วต่างกันมาก อาตมาต้องกระทบกระทั่งกับคนบ่อย ๆ ท่านมีแนวทางออกที่ดีด้วยสันติวิธีไม่กระทบกระเทือน

ประเด็นที่สาม ผลกระทบจากงานของท่านซึ่งมีผลมาก ผลงานของท่านมีแต่ทางสร้างสรรค์ ไม่มีผลกระทบไปในทางเสียหาย

ประเด็นที่สี่ วัตรปฏิบัติส่วนตัว เรื่องที่ทำให้พระเสีย ๓ เรื่องคือ เรื่องสีกา เงินตรา หลงตัว ท่านไม่มีความหลงตัว อ่อนน้อม สุภาพ ไม่มีมาดเจ้าคุณ ที่ประทับใจคือท่านมาเยี่ยมโดยไม่ได้นิมนต์ มาดูงานมาเยี่ยมชมและให้กำลังใจ ท่านไม่มีพิธีรีตองว่าจะต้องไปเชิญไปนิมนต์ ท่านมาที่วัดสวนแก้วนี่ ๒ ครั้ง เรื่องเงินตราท่านก็ไม่มี เมื่อตอนที่รู้ว่าจะได้รางวัลเป็นจำนวนเงินประมาณ ๖ แสนบาท (๒ หมื่น ๕ พันดอลลาร์) ท่านประกาศเจตนารมณ์ยกให้เป็นทุนการศึกษาเด็กยากจน ให้กระทรวงศึกษาฯ จัดการไป ท่านไม่มีการสะสมกักตุน ห่างไกลจากคำว่า *"หลวงเสี่ย"* เรื่องสีกาก็เช่นกัน ท่านไม่ *"ทอดสะพาน"* ให้ ไม่เคยมีใครไปกล่าวโจษโทษท่านเจ้าคุณได้ว่าไปกะลิ้มกะเหลี่ยกับสีกาคนโน้นคนนี้ ไม่มีโอกาส เพราะจริยวัตร วัตรปฏิบัติท่านงดงามไม่มัวหมอง สร้างความประทับใจมาตลอด แต่น่าเสียดายที่ท่านไม่เป็นที่รู้จักมากนักนอกจากในกลุ่มภิกษุสงฆ์ที่ศึกษาเล่าเรียน พระธรรมดาก็ไม่รู้จักท่าน ถ้าถามว่าเพชรน้ำหนึ่งในวงการสงฆ์ตอนนี้เป็นใคร ชื่ออะไร ก็จะตอบว่าหลวงพ่อคูณ ถามว่าหลวงพ่อคูณดียังไง ก็ไม่รู้ หลวงพ่อคูณดีตรงท่านพูดตรง เช่น นักการเมืองไปหาท่าน ท่านก็บอก *"ขอให้มึงเป็นนายก"* พอไม่ได้เป็นนานไปทวงท่าน ท่านก็บอก *"ไม่รู้ กูให้มึงเป็น แต่คนอื่นมันไม่ให้ จะว่าไง"* แล้วท่านก็สร้างอะไร ทำอะไรมากมาย คนไปว่าท่านสร้างเหรียญ ทำเหรียญ ท่านก็ว่า *"ก็ไม่มีใครทำให้มัน มันป่วยมันเจ็บก็สร้างโรงพยาบาลให้ ก็สงสารก็หาทำให้มัน ลูกหลานมันไม่มีที่เรียน กลัวจะโง่ก็ทำให้มัน หรือพวกมึงจะทำล่ะ กูจะได้ไม่ต้องทำ ถ้ามึงไม่ทำ กูจะทำ อย่ามาว่ากูทำ"* ท่านก็ดีไปแบบนี้ แต่คนไม่รู้ว่าท่านดีอย่างไร

วันนี้อยากจะเปิดศักราชใหม่ เป็นการเปิดตัวพระดี ชี้ทางนำพระดี แต่โยมจะพากันไปขอของดีละก็ไม่ได้ อย่างตอนนี้หลวงปู่เทสก์

มรณภาพมีคนเอาของไปขาย เป็นเหรียญบ้าง อย่างอื่นบ้าง ตำรวจต้องตามจับกัน ทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นพระที่ไม่ยอมให้ทำง่าย ๆ แม้ทหารระดับบิ๊กไปขอให้ทำท่านก็ยังไม่ทำ แต่ก็ไม่ทราบใครเอาไปขาย อาศัยจังหวะท่านมรณภาพมีผู้คนเดินทางไปเคารพศพมากมาย ท่านเจ้าคุณพระ-ธรรมปิฎกก็เช่นกัน ท่านไม่ทำเหรียญและท่านคงไม่คิดทำ เราจะได้มีพระดีอีกแบบเสียที ดีโดยไม่ต้องทำเหรียญ ดีโดยไม่ต้องออกเครื่องรางของขลัง แต่ดีด้วย...สมเด็จพระสังฆราชท่านว่า...ดีเพราะมีความดีแท้ความเป็นพระแท้ พระจริง ดีจริง ที่ยังปลุก ๆ เสก ๆ ก็ยังไม่รู้ว่าดีจริงหรือเปล่า ต่อไปนี้ให้ญาติโยมติดหูติดตาเป็นทิษฐานุคติว่า ท่านเจ้าคุณนี้ยอดเยี่ยมเรื่องความสามารถ ยอดเยี่ยมเรื่องการศึกษา ได้เปรียญ ๙ ประโยคตั้งแต่ยังเป็นสามเณรเล็ก ๆ บ้านเกิดท่านคืออำเภอศรีประจันต์ สุพรรณบุรี สำหรับประวัติไปหาอ่านเอาเองแต่อยากจะเน้นตรงที่ท่านดีเพราะเป็นเรื่องสำคัญ เวลาท่านเขียนอะไรที่จะต้องบู๊ท่านก็เขียนเหมือนกัน บางคนว่าท่านไม่กล้า ไม่กล้าได้อย่างไร ท่านเขียนกรณีสันติอโศก ท่านกล้าที่จะใช้คำ *"ทำวิปริตจากพระธรรมวินัย"* กับ *"ทำพระธรรม-วินัยให้วิปริต"* ลองดูท่านใช้ภาษาของท่าน คำสำนวนคือพวกหนึ่งเป็นพวกวิปริตจากพระธรรมวินัย อีกพวกหนึ่งเป็นพวกที่ทำพระธรรมวินัยให้วิปริต ศัพท์เหล่านี้ไม่มีใครนึกถึง บางทีท่านบอกว่าคนนี้ *"ศีลดี แต่ทิฐิไม่ดี"* รูปแบบฟอร์มดูเคร่ง แต่ความคิดเห็นชอบกล ไม่ค่อยเหมือนคนทั่วไป หรืออย่างเมืองไทยท่านว่า *"ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา"* คือบางคนทันสมัย มีอะไรใหม่มา รถยี่ห้ออะไรใหม่มาก็มีกับเขาหมดแต่ถนนยังไม่ทำ ไม่พัฒนา อีกแห่งหนึ่งท่านใช้คำว่าถ้าคนไทยมี *"ศรัทธาวิปริต"* เมืองไทยก็จะวิกฤติขึ้นมา หมายถึงว่าเมื่อเราไปศรัทธาตัวบุคคล

อาตมาประทับใจอยู่ประโยคหนึ่งหลังจากกล่าวสดุดีเสร็จ ท่านกล่าวอนุโมทนาต่อผู้ที่มาร่วมงาน อาตมาซาบซึ้งในความเป็นปราชญ์

ของท่านมาก แทนที่จะกล่าวว่า *“ขอบใจทุกคนที่มายินดีต่อข้าพเจ้า ฯลฯ”* ท่านใช้คำว่า *“ขอบใจคนทุกคนที่ยังช่วยกันเชิดชูธรรม”* เพราะท่านได้ไปเกี่ยวข้องกับธรรม ไปทำถูกกฎเกณฑ์ของธรรม จึงได้รับรางวัล ฉะนั้นที่ท่านมายกย่องเชิดชูเกียรติก็เท่ากับยกย่องธรรม เชิดชูธรรม อย่าไปยกย่องเชิดชูตัวบุคคล เพราะตัวบุคคลจะได้ดิบได้ดีก็ต้องไปเกี่ยวข้องกับธรรม ถ้าเป็นเราได้รางวัลเราก็รับเลยว่า *“กูแหละดี”* นี่แสดงถึงความเป็นปราชญ์ของท่านที่ไม่หลงตัว ไม่ได้คิดว่าตัวเองได้ แต่คิดว่าธรรมเป็นปัจจัยผลักดัน ฉะนั้นใครมาแสดงมุทิตากับท่าน ท่านจึงบอกให้แสดงมุทิตากับธรรม ให้เชิดชูธรรม เพราะท่านไปเกี่ยวข้องกับธรรม ไปปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอันเป็นหลักธรรม จึงมีผลออกมาเป็นดังนี้ มีรางวัลอย่างนี้ ท่านไม่สามารถรู้ได้ว่าทำอย่างไรจะเกิดสุขสันติภาพได้ด้วยองค์ท่านเอง แต่เนื่องจากท่านไปศึกษาไปเกี่ยวข้องไปปฏิบัติ *“ถูกธรรม ตามธรรม”* จึงได้รับรางวัล ฉะนั้นการที่คนมาเชิดชูท่าน ท่านจึงบอกให้เชิดชูธรรม ถ้าใครไปทำอย่างนี้ถูกธรรม คนอื่นก็ได้รับรางวัลอย่างนี้อีกเช่นกัน

มองกันลึก ๆ จริง ๆ แล้วน่าประทับใจที่ว่า คนเราถ้าหากไม่ไป *“โกงธรรม”* ก็จะดี คือ ธรรมผลักดันให้เราได้ แต่พอเราได้ก็บอกว่าเราได้ แทนที่จะบอกว่าธรรมทำให้เราได้ คือขอบใจคนที่ทำให้เราได้คือพระธรรม แต่คนทั่วไปจะรับสมอ้างว่าเป็นตนเอง รีบสวมรอยทันทีรีบรับเลย

ในตอนแรกท่านเจ้าคุณจะไม่ไปรับรางวัล แต่ลูกศิษย์ลูกหาถวายความเห็นว่าท่านควรจะไป เพราะจะเป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่วงการพระสงฆ์ที่ถูกมองว่าในยุคนี้ไม่เป็นประโยชน์อะไรกับโลกสักเท่าไร การตัดสินก็พิจารณาตัดสินจากงานเขียนของท่านที่เป็นที่รู้สึกกันว่าได้สร้างสันติภาพทางใจให้กับมนุษย์ ท่านจึงยอมไปรับรางวัล เป็นการ

ไปเพื่อธรรม ไม่ได้ไปเพื่อตนเอง ตรงนี้ก็น่าคิด คือต้องคะยั้นคะยอต้องชี้แจงกัน จนท่านตัดสินใจไปเพื่อธรรม เพื่อประกาศธรรม เพื่อเชิดชูธรรม เทิดทูนธรรม ชักธงแห่งธรรม ไปประกาศว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีหลักธรรมคำสอน มีพระที่ปฏิบัติถูกธรรม จึงต้องมารับรางวัลอย่างนี้ อันนี้น่าประทับใจ หาไม่ได้ ท่านเน้นย้ำวนอยู่ตรงนี้หลายนาทีว่าอย่าไปเทิดทูนให้เกียรติตัวบุคคล เพราะตัวคนนั้นจะได้หรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับไปเกี่ยวข้องกับธรรม เพราะทำถูก ทำดี ทำตรงกับหลักธรรมที่สอนไว้ก็ผลักดันให้เป็นที่พอใจ เข้าตากรรมการก็ได้รับรางวัล

มีคำกล่าวว่า **ผู้ใดขยันย่อมได้ชื่อเสียงเกียรติยศ ผู้ใดรักดีทำดี มีแต่พยายามที่จะอยู่กับฝ่ายดี ก็จะมีรางวัลให้ อย่างน้อยก็รางวัลชมเชย**

ฉะนั้น วันนี้เรามาชมเชย ไม่ได้หลงว่าไปชมเชยท่าน เราชมเชยธรรมว่าสามารถทำให้ท่านได้นำชื่อเสียงมาสู่ประเทศ ว่าเรายังมีพระที่อยู่ในธรรม ตั้งตนอยู่ในธรรม วันนั้นจึงเป็นวันที่ปลื้มอกปลื้มใจกัน นายกฯ ไม่มีกำหนดไปเพราะมีธุระแต่ก็รีบไปกราบท่านถวายมุทิตาสักการะพูดคุยอยู่ประมาณ 2 นาที แล้วรีบออกไปแสดงว่ารีบชิงเวลาไปกราบท่านก่อนที่จะไปงานอื่นและโดยไม่ได้กำหนดล่วงหน้า **ถ้าผู้นำประเทศเริ่มหาพระอย่างนี้ก็เป็นนิมิตหมายที่ดี อาตมาเสียดายว่าเวลาเข้าถวายสัตย์ปฏิญาณแต่ละครั้ง ถ้าได้สมเด็จพระสังฆราชเช่นองค์ปัจจุบันที่ได้ประทานหลัก ๔ ข้อให้แก่รัฐมนตรีใหม่ก็จะดี** สมเด็จพระสังฆราชองค์ก่อน ๆ บางองค์เข้าเฝ้าแล้วท่านไม่ตรัสอะไรเลยเพียงแต่มอบพระเครื่องให้องค์ พรมน้ำมนต์ให้หน่อย น่าเสียดาย ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหลังจากเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชแล้วก็เข้าไปกราบพระสัก ๓ หรือ ๙ องค์ สัก ๓ วัน แล้วทำบันทึกไว้ว่าท่านองค์ไหนให้หลักเกณฑ์การบริหารประเทศที่อิงธรรมไว้อย่างถูกต้องดีงามอย่างไร

แล้วนำมาเป็นนโยบายในการบริหารประเทศ ทำสักรัฐบาลหนึ่ง สักชุดหนึ่งก็จะน่ายินดี ตอนนี้อาตมาดูโทรทัศน์แล้วรู้สึกอายเขมร ไม่รู้ต่อไปเขาจะเลยเราหรือเปล่า เวลาประชุม ค.ร.ม. เห็นมีพระผู้ใหญ่นั่งอยู่องค์หนึ่ง ก่อนประชุมก็จะได้ให้สติว่า ที่ใดไม่มีบัณฑิต สัตบุรุษอยู่ในที่ประชุม ที่นั้นไม่ใช่สภา แต่เป็นโจ๊ก เป็นเวทีทะเลาะกัน คิดเล่น ๆ ว่าในการประชุมค.ร.ม. ครั้งสำคัญ ๆ ให้เจ้าคุณพระธรรมปิฎกท่านไปให้โอวาทตอนเปิดประชุม พอประชุมกันเริ่มเครียดก็ให้ท่านให้โอวาทอีกที แล้วประชุมแล้วเกิดมึนตึงอะไรกันขึ้นก็ให้โอวาทอีก เทศน์ ๓ กัณฑ์ กัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำให้บ้านเมืองเสียหาย ถ้าเทศน์ ๓ กัณฑ์แล้วกันไม่ได้ก็กรรมของประเทศเรา ไม่รู้จะว่าอย่างไร ถ้าจะนิมนต์ท่านไปก็บอกล่วงหน้า ท่านจะได้เขียนได้ร่างตามที่ท่านถนัด อันจะทำให้สันติภาพเกิดขึ้นในรัฐสภา ในประเทศ ในคณะรัฐมนตรีผู้บริหารประเทศ นิมิตหมายที่ดีก็จะเกิดขึ้นในสภาก่อน เมื่อเกิดขึ้นในสภาก็จะเกิดอะไรดี ๆ สู่ประชาชนง่ายขึ้น

ตอนนี้มีการเสียบเพื่อชาติ สัตยาบันล้มง่ายเพื่อชาติ เราก็ไม่ได้ว่าไม่ดีถ้าทำอะไรเพื่อชาติ แต่อย่าถึงกับตระบัดสัตย์เพื่อชาติเลย ถ้ามีเหตุผลชี้แจง ประชาชนก็รับฟังได้ เรื่องบางอย่างก็บอกไม่ได้ เช่น ความลับทางทหาร แต่หากทำอะไรแล้วอ้างชาติ ทำไม่ถูกต้องทำลายหลักธรรม ทำลายสัจธรรม ทำลายสัตยาบันของมนุษย์เสีย มันจะเลอะเลือนไม่มีอะไรเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ฉะนั้นต้องสอนกันว่าต่อไปนี้ จะพูดอะไรจะให้สัญญาอะไร จะลงสัตยาบันอะไรก็ให้คิดหน้าคิดหลังให้ดี อย่าผลีผลามพูดไปทำไปแล้วต้องมากลับลำ เสียคำ เสียสัจจะอย่างนี้ อยากจะให้ท่านเตือน ต่อไปภาพลักษณ์จะได้ไม่เสีย อาจจะมีเปาบุ้นจิ้นมาเกิดในคณะรัฐมนตรีมากมาย ก็จะดีกันใหญ่ ประเทศไทยก็จะไปได้สวย

ตอนนี้เราก็ได้**พระดี เพชรน้ำหนึ่งในวงการ** เพชรแท้แล้ว ทำอย่างไรถึงจะให้เพชรแท้ได้มีโอกาสส่องประกายแสงเข้าไปในสภาในประเทศชาติ ในระดับสูง ไม่ใช่ไปแสดงมุทิตาสักการะกับท่าน 5 นาที 2 นาทีแล้วกลับมาโดยไม่ได้รับแนวทางความคิดอะไรจากท่านเลย อาตมาว่าเราเสียเวลา บางทีรัฐมนตรีไปตัดริบบิ้น ปล่อยลูกโป่ง งานอย่างนี้ให้เด็กทำก็ได้เด็กชอบอยู่แล้ว รัฐมนตรีแย่งเด็กปล่อยลูกโป่ง ให้เด็กทำดีกว่า ให้รัฐมนตรีฟังท่านเจ้าคุณเทศน์หลังจากเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชแล้ว สมเด็จพระสังฆราชท่านอายุมากแล้ว บางทีทรงประชวร ทรงอยากพักผ่อน ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกเล่าว่าตอนที่ท่านเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชจะกราบลาไปปารีส สมเด็จพระสังฆราชทรงประชวร ไม่อนุญาตให้ใครเข้าเฝ้า แต่พอทรงทราบว่าท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกขอเข้าเฝ้าท่านก็ทรงพระเมตตาเป็นพิเศษ ประทานอนุญาตให้เข้าเฝ้าได้ ครั้งนี้สมเด็จพระสังฆราชก็เสด็จแต่เช้า เสร็จแล้วเสด็จออกไปข้างนอกแล้วโปรดให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกตามไปเพื่อรับพระพุทธรูปที่ท่านประทานให้มีพุทธลักษณะสวยงามมาก กล่าวได้ว่าท่านชื่นชมโสมนัส คล้ายกับว่าตอนนี้ภาพลักษณ์วงการสงฆ์ทรุดไปมาก ได้ท่านมาชะโลมมาปรับปรุงปฏิสังขรณ์ภาพลักษณ์ใหม่ ท่านก็คงจะปลาบปลื้มพระทัย

นี่เป็นสิ่งที่ได้เห็นในวันนั้น รู้สึกว่าเป็นมงคลหู เป็นมงคลตา อยากจะนำมาถ่ายทอดแก่ญาติโยมที่ไม่ได้เห็นไม่ได้ยินในวันนั้น อาจจะเห็นในข่าวไม่ได้เห็นเหตุการณ์โดยตลอด มีการอภิปรายในตอนบ่าย เสียดายที่อาตมาไม่ได้อยู่เพราะต้องไปเทศน์อีก ๒-๓ งานเลยอยู่ไม่ได้ตลอด อาตมาเข้าไปกราบ ท่านก็พูดว่า *“ขอบใจนะ ไม่ว่าง งานเยอะก็ยังอุตส่าห์มา”* อาตมาเมื่อรู้ข่าวก็อยากจะไปให้ได้ ไม่ได้หลงใหลติดองค์ท่าน แต่อยากจะทำตามที่ท่านว่าคือเราไปช่วยกันเชิดชูธรรม เสียดายถ้าเทียบกับวันเปิดกรุแจกรุ่น ๔ หรือรุ่นอะไรของหลวงพ่อ

วัดปากน้ำแล้วเหยียบกัน ตายหรือเปล่าก็ไม่ทราบ หรือตอนหลวงพ่อคูณท่านจัดงาน คนเป็นแสน รดน้ำมนต์ไม่ไหวต้องใช้หัวฉีดดับเพลิงฉีด คนไปเป็นแสน แต่งานวันแสดงมุทิตามีคนพันกว่าคนเท่านั้น เป็นพวกอาจารย์และนักศึกษาเท่านั้น ชาวบ้านไม่มีเลย อาตมาสลดใจที่ท่านไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร เพชรแท้ที่ไม่มีคนรู้จัก พระดีที่ไม่มีคนรู้จัก มันน่าน้อยใจอยู่

ฉะนั้น วันนี้ก็อยากจะให้พวกเราช่วยกันช่วยให้คนระดับชาวบ้านได้รู้จักท่าน แต่สำคัญว่ารู้จักแล้วก็จะถามว่า *"แล้วกูจะไปเอาอะไรได้จากท่าน ท่านมีรุ่นไหนบ้างไหม?"* โยมจะอธิบายอย่างไร ถ้าเราช่วยเชียร์กันให้คนรู้จักท่าน แต่ถ้าตาสีตาสา ยายมียายมา ถามว่า *"แล้วรุ่นไหนล่ะที่ดีที่สุดของท่าน?"* แล้วเราจะชี้แจงว่ายังไง เราก็อาจจะบอกว่าท่านเขียนหนังสือไว้เล่มหนึ่ง ดีมาก แล้วถ้าถูกถามว่า *"แล้วเล่มนั้นจะช่วยอะไรได้? แขวนได้หรือเปล่า?"* อะไรอย่างนี้เราจะว่าอย่างไรก็คงจะต้องช่วยกันชี้แจงว่า มีคนหลายคนเคยเศร้า เคยทุกข์ เคยอยากจะฆ่าตัวตาย แต่อ่านเล่มนี้แล้วได้พลังชีวิตใหม่ขึ้นมา เราจะชี้แจงได้ไหม? ถ้าไม่ถามแบบนี้ก็อาจบอกว่า มีคนหลายคนเคยจน แล้วพอมาอ่านแนวทางของท่าน เดี๋ยวนี้ขยันทำมาหากินร่ำรวย อาจจะต้องยั่วยุตัวนี้ ก็อาจจะได้รับความสนใจ

ฉะนั้น เราต้องช่วยกัน มิฉะนั้นคนจะไปหาพระที่ไม่ใช่แนวทางพระแท้ ไม่ใช่แนวทางพระดีที่ดีจริงที่เป็นเพชรแท้ แต่เป็นเพชรเคลือบที่เห็นที่เป็นข่าวกันอยู่เวลานี้ก็เพชรเคลือบทั้งนั้น เราก็ไม่รู้นึกว่าแวววาวไปเจอทองเคเข้า แต่ถึงเป็นทองเคคนก็ยังรุมกันแน่น ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ของจริง

ตรงนี้จึงอยากจะบอกฝากว่า ถ้าเราไม่ดึงเขามาในทางที่ถูกเขาก็จะถูกดึงไปหาเพชรที่ไม่แท้อีก ร้ายกว่าเพชรซาอุ เพชรพระอุมาศิลามณี อะไรต่าง ๆ ที่ตามหากันอยู่ ไม่รู้ว่าใกล้จะเจอของจริงหรือยัง

ถ้าตามหาเพชรแท้ พระแท้ดีแท้ จะไปตามหาท่านเหมือนองค์อื่นท่านก็ไม่ให้ตาม ไม่ให้ไปด้วย ฉะนั้นพวกเราจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง คือถ้าท่านมีผลงานดี ๆ แนวทางดี ๆ ความคิดคำสอนดี ๆ ออกมาในหนังสือเล่มใหม่ ๆ ของท่าน เราก็ควรจะติดตามหาอ่าน หาศึกษา คอยตามดูว่าเดี๋ยวนี้ท่านกำลังเห็นเรื่องอะไร กำลังเขียนเรื่องอะไร ท่านกำลังมองเรื่องอะไรว่าสำคัญ ท่านกำลังนำเราไปเรื่องอะไร ท่านกำลังให้แนวทางเราในเรื่องอะไร เราพยายามติดตาม เหมือนคนที่ติดตามว่ารุ่นไหนจะออกใครจะออกเหรียญรุ่นใหม่ ตามกันจริง เปิดกรุที่ไหนก็รู้กัน

วันนี้ อาตมาไม่ได้เปิดกรุพระเครื่อง แต่เปิดเผยพระดี ที่ดีแท้ดีจริง ตามที่สมเด็จพระสังฆราชท่านได้มองเห็นและรับสั่งออกมา ถ้าลำพังอาตมาพูดเองก็อาจจะหาว่าเชียร์กันเอง เอาที่พระผู้ใหญ่ท่านว่าไว้แล้วเราก็เอามาบอก อยากจะให้รู้จักพระแบบนี้ มิฉะนั้นที่แล้ว ๆ มาเราจะรู้จักพระดีในทางขลัง ศักดิ์สิทธิ์ เสก ๆ เป่า ๆ รดน้ำมนต์ ดลบันดาล ถ้าเป็นพระที่รดน้ำมนต์ดลบันดาลอะไรนี่ก็จะชอบกันมาก แต่พระที่จะให้แนวทางดับทุกข์กลับไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักท่าน ฉะนั้นวันนี้อยากจะเปิดกรุพระดีแท้ที่ไม่ใช่ไปนอนนิ่งอยู่ โยมเอาพระเครื่องไป ถามว่าสอนอะไรได้บ้างก็ไม่รู้ เห็นนั่งเฉยอยู่ที่บ้าน เราทะเลาะกันท่านก็ไม่บอก นั่งร้องไห้กันท่านก็ดูเฉย แต่ถ้าเราเอาหนังสือธรรมะ เอาพระธรรม ไม่เอาพระเครื่อง เวลาทุกข์ขึ้นมาก็หยิบอ่าน วันไหนหน้าที่สามีภรรยาเราชักจืดจาง ก็หยิบคนละเล่ม ต่างคนต่างอ่านตอนที่เกี่ยวกับตนเอง อ่านแล้วก็ต้องตอบได้ว่าหน้าที่สามี-ภรรยาเป็นอย่างไร ตอบให้ถูก ถ้าไม่ถูกก็ปรับกันเสียบ้าง ทำโทษเสียให้เข็ด ในฐานะที่ไม่รู้หน้าที่ของตนเอง ก็อยากให้นำไปใช้ทั้งในด้านการบ้านและการเมือง อยากให้ทั้งการบ้านและการเมืองนำเอาสิ่งที่รุ่งเรืองที่สุดในยุคนี้ คือเพชรแท้ พระแท้ที่ดีแท้ที่โลกยอมรับไปไว้ ใครที่อยู่ใกล้ท่านจะได้รับความร่มเย็น รับรู้ถึงความ

สำรวมเรียบร้อย หน้าตาท่านยิ้มแย้ม เย็น ๆ ใบหน้าอิ่ม ผ่องใส เต็มไปด้วยราศรี มีบารมี ทั้ง ๆ ที่ท่านงานหนักและป่วย อาพาธบ่อยเพราะงานหนัก คนห่วงใยเรื่องสุขภาพท่านไม่เคยห่วงเรื่องสีกา เทียบกับอาตมาเมื่อ ๓-๕ ปีก่อนคนยังห่วงเรื่องสีกานารีเพราะเห็นว่ายังหนุ่มอยู่ ไม่ได้ห่วงเรื่องสุขภาพ แต่สำหรับท่านไม่มีใครห่วงเรื่องสีกาแต่ห่วงสุขภาพของท่าน เพราะรู้ตั้งแต่ท่านเป็นเณรเป็นเด็กมาว่าท่านเรียบร้อย ห่วงเรื่องเดียวคือเรื่องสุขภาพเพราะท่านทำงานหนัก บางครั้งเสียงหายไปเลย ถ้าเสียงหายท่านก็ใช้เขียน ถ้าเขียนไม่ได้ หูตาไม่ดี เสียงเริ่มมีก็ใช้พูดอัดเทปให้คนถอด ไม่ยอมหยุดพ่ายแพ้ต่อสังขาร พวกเราเจ็บนิดเจ็บหน่อยอยากจะลาป่วยก่อนเจ็บเสียอีก ส่งใบลาว่าสอนไม่ได้ พูดไม่ได้

เรียกได้ว่าท่านเป็นประทีปเป็นเพชรแท้ส่องแสงให้แก่พวกเรารุ่นน้อง ๆ เรามีพระพุทธเจ้าเป็นพ่อ พระธรรมเป็นแม่ พระสงฆ์เป็นพี่ ท่านเป็นศิษย์ผู้พี่ เราก็คอยดูว่าพี่ท่านองค์นี้ท่านจะมีอะไร ทำอะไรในทางที่เรายังไม่รู้ไม่เข้าใจ ก็พยายามศึกษาติดตามไป อาตมาไม่ได้เพิ่งจะมาพูด พูดมา ๗-๘ ปีแล้ว ตอนนี้พูดได้ถนัดเพราะเหตุการณ์มาถึงจุดนี้แล้ว เมื่อก่อนก็ได้แต่แอบชื่นชม ไปพูดที่ไหนก็สรรเสริญเชิดชูธรรมที่มีในท่าน ชักชวนให้คนเห็นว่าท่านดีอย่างนี้ ท่านมีคุณสมบัติอย่างนี้ ๆ บางคนให้ฉายาท่านว่า *"พระไตรปิฎกเคลื่อนที่"* บางคนก็ว่าเป็น *"ปราชญ์ของแผ่นดิน"* แต่ปัจจุบันฉายาใหม่ของท่านก็คือ *"ปราชญ์ของโลก"* หรือ *"ทรัพยากรบุคคลสำคัญของโลก"* เราไม่รู้จะเกิดมาอีกกี่ชาติถึงจะได้มีโอกาสเป็นคนสำคัญของโลก ของแผ่นดินกันได้บ้าง

ขณะนี้ เห็นว่าสมควรแก่เวลาที่ได้เปิดกรุพระดี โยมไม่ต้องไปขุดไม่ต้องแย่ง พระดีองค์นี้จะไม่มีใครแย่ง จะไม่มีใครเบียดเสียดไปเหยียบกันตาย เพราะท่านไม่ได้โฆษณา ไม่ได้จัดฉาก วันนี้ท่านก็ไม่ได้จ้างอาตมามาโฆษณา แต่อาตมาทนไม่ไหว เห็นสิ่งที่ดีงามแล้วก็อยาก

จะมาบอกให้เป็นบุญหู บุญตา บุญใจ และจะเป็นบุญอุปนิสัยของเราต่อไป ถ้าเราได้ศึกษาได้ฟังคำสอนของท่าน เราจะกลายเป็นปุถุชนผู้มีการสดับดี ศึกษาดี คงมีโอกาสได้รับประกายจากท่านมาบ้าง มาประพิมประพายในหัวใจเราสักนิดให้แว่วเสียงแสงธรรมขึ้นมาบ้าง

ปีที่แล้วอาตมาอัดเทปปาฐกถาธรรมของท่านแจกไป ๕-๖ หมื่นม้วนเสียค่าใช้จ่ายไป ๔-๕ แสนบาท ไม่ช้าจะอัดแจกอีก

วันนี้ขอให้ทุกท่านได้ทิฐานุคติได้รื่นเริงบันเทิงใจกับพระดีที่ธรรมเชิดชูท่านให้ดี เพราะท่านเชิดชูธรรม ธรรมจึงเชิดชูท่าน ท่านจึงได้รับเชิดชูเกียรติ และขอให้ทุกท่านได้รับรางวัลในชีวิตด้วยการเชิดชูธรรม ปฏิบัติถูกธรรม และได้รับผลเป็นธรรม เจริญในธรรมตลอดไปทุกทิพาราตรีกาลเทอญ.

หมายเหตุ :- พระพยอม กัลยาโณ ได้ปรารภว่าเหตุที่ทำให้ท่านต้องนำเรื่องนี้ขึ้นมาเทศน์ก็เนื่องมาจากความชื่นชมโสมนัสในวัตรปฏิบัติปฏิปทาตลอดจนความรู้ความสามารถของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกมาเป็นเวลาช้านาน ครั้นเมื่อองค์การยูเนสโกได้ถวายรางวัลแก่ท่านก็เท่ากับท่านได้เป็นที่รับรู้ไปในวงกว้างในระดับโลก แต่ก็ยังน่าเสียดายที่ภายในประเทศไทยเราเอง คุณงามความดีและคุณสมบัติของท่านยังไม่มีผู้รับทราบเท่าที่ควร โดยเฉพาะในประชากรระดับล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ สาธารณชนควรจะได้มีโอกาสรู้จักท่าน รัฐบาลควรจะได้เป็นผู้นำในการแสดงออกถึงการรับรู้ในคุณงามความดีของท่าน สื่อมวลชนควรจะได้ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระจายเผยแพร่เกียรติคุณ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาในคำสอนของท่านออกสู่สาธารณะ ในขณะนี้ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับการปฏิบัติ ตัวอย่างก็คือ ควรจะได้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจพิธีเชิดชูเกียรติแสดงมุทิตาจิตที่ทางรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการเองเป็นผู้จัดถวายท่านออกเผยแพร่

ทั่วประเทศ น่าเสียดายที่รายการเช่นนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่ากับรายการ *"เรี่ยไรเฉพาะกิจ"* ที่ได้รับการสนับสนุนให้ออกอากาศถ่ายทอดไปทั่วประเทศ!

คำแปลคำปราศรัย

ของ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

ในพิธีรับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ

ที่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส

๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๗

สันติภาพ

เกิดจากอิสรภาพและความสุข

สี่สิบเก้าปีล่วงมาแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง เป็นการปิดฉากภัยพิบัติครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดที่มนุษยชาติได้เคยประสบ ทันทีที่สงครามยุติก็ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นอันเป็นความพยายามที่จะป้องกันมิให้มีภัยพินาศที่ยิ่งใหญ่เช่นนั้นเกิดซ้ำขึ้นอีกดังที่ได้มีวัตถุประสงค์ข้อสำคัญ คือการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างชาติ แต่แทบจะทันทีทันใดที่ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชนนั้นขึ้นมา สงครามเย็นก็ได้เริ่มก่อตัวขึ้น ถึงแม้ว่าบัดนี้สงครามเย็นจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่ความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนาก็ได้ปะทุขึ้น ณ ดินแดนต่าง ๆ มากมายหลายแห่งในโลก หนำซ้ำยังเกิดปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของธรรมชาติแวดล้อมที่กลายเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อความอยู่รอดของมนุษย์ด้วย ถึงแม้ว่าความขัดแย้งต่าง ๆ ในโลกจะได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้นไปได้บ้าง แต่สันติภาพและความมั่นคงปลอดภัยที่แท้จริงของโลกก็ยังห่างไกลจากความเป็นจริง

ดูเหมือนว่ามนุษย์จะมีความฝักใฝ่โน้มเอียงไปในทางที่จะก่อความขัดแย้งและความรุนแรงมากกว่าจะสร้างสรรค์สันติภาพ เห็นได้ชัดว่าการทำลายสันติภาพง่ายกว่าการรักษาสันติภาพ ดังปรากฏว่า การ

ขัดแย้งและสงครามกลายเป็นปกติวิสัย ส่วนสันติภาพเป็นเพียงภาวะแทรกคั่นชั่วคราว อย่างไรก็ดี สภาพเช่นนี้มิใช่สิ่งที่หลีกเลี่ยงมิได้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นที่ใจ และที่ใจนั่นแหละเราจะแก้ไขความขัดแย้งได้

โดยที่แท้แล้ว ตัวเราก็คือใจของเรานั่นเอง เมื่อเราปล่อยให้ความอยากได้ผลประโยชน์ในทางวัตถุขยายตัวเพิ่มขึ้นมาโดยไม่ได้ควบคุม เราจะมองเห็นเพื่อนมนุษย์เป็นปฏิปักษ์ และมองเห็นธรรมชาติเป็นวัตถุที่จะเอามาใช้หาประโยชน์ ยิ่งเมื่อมีความเชื่อว่า ความสุขที่แท้จะลุถึงได้ด้วยการบำรุงบำเรอความสุขทางเนื้อหนัง เราก็ได้พัฒนาวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยมสุดโต่งขึ้นมา ทำให้การแข่งขันและการบริโภคกลายเป็นแบบแผนของการใช้ชีวิตและเป็นที่ทุ่มเทพลังงานของสังคม มนุษย์ได้กลายเป็น *"นักบริโภค"* ผู้อุทิศตัวให้แก่วิถีชีวิตแห่งการแข่งขันเพื่อการบริโภค แต่การแข่งขันนั้นได้ทำให้เราตกอยู่ในภาวะของการมี *"สงครามเย็น"* อย่างถาวรกับเพื่อนบ้านของเรา และวิถีชีวิตแบบนักบริโภคก็ทำให้เราเกิดปัญหากับสภาพแวดล้อม เมื่อไม่มีความสุขอยู่ข้างในเราก็พยายามแสวงหาความสุขจากข้างนอก โดยการเสพสิ่งบำรุงบำเรอความสุขทางเนื้อหนัง เมื่อไม่มีสันติภาพและความมั่นคงภายในจิตใจ เราก็พยายามที่จะสร้างมันขึ้นมาด้วยการไปบังคับควบคุมและข่มขี่ครอบงำผู้อื่น นอกจากนั้น การแบ่งแยกเชื้อชาติผิวพวกเผ่าพันธุ์ก็ยิ่งทำให้ความขัดแย้งนั้นทวีความรุนแรงมากขึ้น

แต่มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาด้วย*การศึกษา* ศักยภาพในการเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และสามารถกระทำการที่สร้างสรรค์นี่แหละ ที่เป็นพรพิเศษของความเป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อการศึกษาขาดดุลยภาพ การศึกษานั้นก็ได้แต่ส่งเสริมความสามารถของมนุษย์ในการที่จะแสวงหาวัตถุสิ่งเสพมาบำรุงบำเรออินทรียสัมผัส การศึกษานั้นละเลยศักยภาพที่แท้จริงของเรา ทำให้เรา

มิได้พัฒนาความสามารถที่จะมีความสุข แม้ว่าวัตถุสิ่งเสพต่าง ๆ จะมีจำนวนเพิ่มพูนล้นเหลือมากขึ้น แต่ความสุขกลับลดน้อยลง

การหาความสุขภายนอกอย่างนั้นประกอบด้วยการแก่งแย่งช่วงชิง ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้เราเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนมนุษย์เท่านั้น แต่ความเพียรพยายามของเราในการหาความสุขแบบนั้นยังก่อให้เกิดความเสื่อมสลายแก่สภาพแวดล้อมอีกด้วย และคุณภาพชีวิตโดยรวมของเราก็ได้เริ่มถูกบ่อนทำลายลงไป ยิ่งกว่านั้น เนื่องจากความสุขแบบนี้ต้องขึ้นต่อการเสพวัตถุเพียงอย่างเดียว จึงทำให้เราต้องฝากความสุขไว้กับวัตถุบำรุงบำเรอภายนอกมากยิ่งขึ้น แล้วก็ทำให้เราสูญเสียอิสรภาพ

ในทางตรงข้าม การศึกษาที่เป็นกุศลและมีดุลยภาพ จะฝึกฝนมนุษย์ให้พัฒนาความสามารถ มิใช่เพียงในการที่จะแสวงหาวัตถุมาเสพเท่านั้น แต่ให้เขาพัฒนาความสามารถที่จะมีความสุขด้วย เมื่อเราเป็นคนที่มีความสุขง่ายขึ้น ความต้องการวัตถุมาเสพก็ลดน้อยลงไป ทำให้ทัศนคติในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวพลอยลดน้อยลงไปตาม คนที่มีความสุขอยู่ข้างในแล้วก็มีจิตใจโน้มน้อมไปในทางที่จะช่วยทำให้คนอื่นมีความสุข ในเมื่อวัตถุบำรุงบำเรอต่าง ๆ มิใช่เป็นช่องทางเดียวที่จะทำให้เขามีความสุข เขาก็สามารถแบ่งปันวัตถุเหล่านั้นให้ผู้อื่นได้ ความสุขที่แต่ก่อนนี้เป็นแบบแก่งแย่งช่วงชิง ก็เปลี่ยนมาเป็นความสุขแบบเผื่อแผ่และประสานกลมกลืน

ในด้านจริยธรรม จริยศึกษาของเราในปัจจุบันได้เห็นตระหนักว่า ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ เกิดจากการแข่งขันทะยานหาความสุขกันอย่างไม่มีขอบเขต จึงสอนคนให้รู้จักควบคุมตนเองโดยไม่ล่วงละเมิด *"สิทธิมนุษยชน"* ของคนอื่น เพราะฉะนั้น เราจึงมีชีวิตอยู่ในสังคมที่รักษาความสงบไว้ได้ด้วยการวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับ แต่จริยธรรมใดก็ตามที่ต้องใช้ความกลัวและความจำใจจำยอมเป็นพื้นฐาน ย่อมเป็น

จริยธรรมที่ไม่อาจวางใจได้ จริยธรรมที่มีลักษณะแบบห้ามสั่งบังคับนั้นเป็นจริยธรรมที่ไม่เพียงพอ ในทางตรงข้าม จริยธรรมที่แท้จริงต้องมีพื้นฐานมาจากความประสานกลมกลืน และความสุข ชนเหล่าใดมีสันติภายในจิตใจและมีความสุขที่เป็นอิสระ ชนเหล่านั้นย่อมไม่ลุ่มหลงเอาทรัพย์และอำนาจเป็นเครื่องบำรุงบำเรอเสริมความยิ่งใหญ่ของตน แต่ทรัพย์และอำนาจนั้นจะกลายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้สร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่เพื่อนมนุษย์ จริยธรรมในทางสร้างเสริมเช่นนี้แหละคือสิ่งที่ต้องการในยุคสมัยปัจจุบันของพวกเรา

การให้การศึกษาของเราส่วนใหญ่มักเป็นไปในทางที่จะสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกอยากได้อยากเอา เด็ก ๆ ร่ำเรียนกันไปในแนวทางที่จะมองหาวัตถุบำรุงบำเรอเป็นจุดหมาย เราจะต้องปรับให้เกิดความสมดุลในเรื่องนี้ โดยการศึกษาทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ควรจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกในการให้ การฝึกให้รู้จักให้จะสอนเด็กให้เกิดมีความสุขจากการให้ และก่อให้เกิดเมตตาธรรม เมตตาหรือความรักนี้หมายถึงความปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความสุข ด้วยการศึกษาอย่างนี้ เราจะรู้จักมองคนอื่นเป็นเพื่อนมนุษย์ ที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกับเรา เนื่องจากการให้เป็นการสนองความต้องการของเราที่อยากเห็นคนอื่นมีความสุข ทั้งสองฝ่าย คือทั้งเราและเขา หรือทั้งผู้ให้และผู้รับ จึงต่างก็เป็น *“ผู้ได้”* และมีความสุขด้วยกัน โดยนัยนี้การให้ซึ่งตามธรรมดาถือกันว่าเป็น *“การเสีย”* ก็กลับกลายเป็น *“การได้”* ซึ่งทำให้เกิดความสุข ด้วยความสุขแบบประสานเช่นนี้ ความต้องการหาความสุขแบบเห็นแก่ตัวต่าง ๆ ก็จะลดน้อยลง ทำให้ความตึงเครียดในสังคมลดน้อยลงไปด้วย

จริยธรรมแบบพอใจ กับจริยธรรมแบบจำใจ มีความแตกต่างกันมาก เมื่อเข้ามาในจริยธรรมแห่งความเอื้อประสานและความสุข วิธี

คิดของเราจะเปลี่ยนไป เมื่อตั้งจิตคิดจะเอา เราจะมองคนอื่นเป็นคู่แข่งหรือเป็นเหยื่อ แต่เมื่อคิดจะให้ เราจะมองเขาด้วยความเข้าใจและเกิดความเมตตากรุณา ความเข้าใจความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ ที่สำคัญต่อชีวิตของคน เช่น คำว่า ความเสมอภาค และความสุข เป็นต้น ก็เปลี่ยนไป เมื่ออยู่ในระบบแข่งขัน คนจะมองความหมายของความเสมอภาคในแง่ของการปกป้องตัวเอง และเรียกร้องสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตน แต่ในระบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามธรรม ความเสมอภาคกลายเป็นภาวะที่ช่วยให้เราเกิดมีโอกาสมากที่สุด ที่จะร่วมมือสร้างสรรค์เอกภาพและประโยชน์สุขให้แก่สังคม ความสุขแบบแก่งแย่งแบ่งแยก กลายมาเป็นความสุขแบบประสานกลมกลืนกันได้ฉันใด ความเสมอภาคแบบแก่งแย่งแข่งขัน ก็เปลี่ยนมาเป็นความเสมอภาคแบบประสานกลมกลืนซึ่งกันและกันได้ฉันนั้น

ในระดับที่สูงขึ้นไปกว่านั้น มนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาตนให้รู้จักสร้างความสุขภายในขึ้นได้โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุบำรุงบำเรอความสุขจากภายนอก การศึกษาที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนเกิดความหลงผิดคิดไปว่า เขาจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อมีวัตถุเสพ จึงทำให้เขานำเอาเรี่ยวแรงความเพียรพยายามออกไปใช้ข้างนอก การพยายามหาความสุขจากภายนอกแบบนี้ ย่อมต้องมีความเครียดและความทุกข์แฝงมาด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้าเรานำเอาความเพียรพยายามนั้นเข้ามาใช้ข้างในให้มากขึ้นบ้าง โดยบำเพ็ญข้อปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การรู้จักมนสิการและการทำจิตภาวนา เราก็อาจจะได้พบกับความสุขแบบที่ประณีตและเป็นอิสระมากกว่า ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากจิตอันนิ่งสงบและปัญญาที่รู้ความจริง แล้วความสุขแบบนี้ก็จะช่วยให้เราหลุดพ้นไปจากการกระทำทั้งหลายที่เป็นการเบียดเบียนและเห็นแก่ตัว

ในขั้นสูงสุด การพัฒนาคนจะนำไปสู่การรู้แจ้งสัจธรรม และความเข้าใจทั่วตลอดถึงความสัมพันธ์อิงอาศัยกันและกันของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ทั้งชีวิตของเรา ทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เมื่อปัญญารู้แจ้งสอดคล้องกับสัจธรรมแล้ว ก็จะเกิดความหลุดพ้นเป็นอิสระ และเมื่อนั้น สภาวะแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลาย อันเป็นสามัญลักษณะของสังขารทั้งปวงในโลกนี้ ก็จะไม่สามารถก่อให้เกิดความเครียด ความกดดันวุ่นวายใจ และความทุกข์แก่เราได้อีกต่อไป นี่ก็คือการรู้แจ้งถึงสภาวะที่เป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง และด้วยการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์เนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เราก็จะประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย คือทั้งบุคคล สังคม และระบบนิเวศ ให้กลมกลืนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เมื่อเรามัวแต่วุ่นวายหาความสุข เราก็ไม่มีเวลาให้แก่ผู้อื่น พร้อมกันนั้นความสุขก็กลายเป็นสิ่งที่เราขาดแคลนอยู่ตลอดเวลา ไม่มีในปัจจุบัน แต่รออยู่ข้างหน้า ต้องคอยตามหาด้วยความหวังว่าจะได้ในอนาคต ดังปรากฏว่าอาการหิวกระหายความสุขนี้แพร่ระบาดไปทั่ว ไม่ว่าจะในครอบครัวก็ตาม ในโรงเรียนก็ตาม ที่ทำงานก็ตาม ทั่วสังคมไปหมด สภาพจิตใจที่ขาดแคลนความสุขอย่างนี้เป็นกันอยู่ดาษดื่นปรากฏให้เห็นทั่วไปในสังคมของเราทุกวันนี้

ความสงบเริ่มที่บ้าน เราจะต้องนำความรักและความสุขคืนมาให้แก่ครอบครัว นำความเอื้ออาทรและความสุขที่แบ่งปันได้คืนมาให้แก่โรงเรียน โดยสอนให้คนรู้จักความสุขแบบประสานที่ทุกคนมีส่วนร่วม คนมีความสุขก็จะแผ่ขยายระบายความสุขของตนออกไปแก่คนรอบข้าง และช่วยบรรเทาความขัดแย้งแก่งแย่งชิงดีกัน

จงถามตนเองให้น้อยลงว่า ฉันจะได้อะไร และจงถามตนเองให้มากขึ้นว่า ฉันจะทำอะไรเพื่อผู้อื่นได้บ้าง ในทำนองเดียวกัน พึงมอง

เห็นคุณประโยชน์ที่ธรรมชาติได้ให้แก่เรา แทนที่จะเรียกร้องเอาจากมันมากยิ่งขึ้นไปอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อน พึงเรียนรู้ด้วยใจชื่นชมโดยมีจิตสำนึกมองเห็นคุณค่าที่ธรรมชาติและผู้คนที่อยู่รอบข้างเรา ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้เรามีชีวิตเป็นอยู่ด้วยดีในบัดนี้ ด้วยการฝึกฝนพัฒนาวิธีคิดแบบกตัญญูรู้สำนึกคุณอย่างนี้ ความเอื้ออาทรและความสุขแบบประสานก็จะก่อให้เกิดสันติสุขขึ้น ทั้งที่ใจและในสังคม ความเอื้ออาทรและความสุขเช่นนั้นจะประสานสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจที่หยั่งซึ้งลงไปถึงความเป็นเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์กันของสรรพสัตว์ต่อหน้ากฎธรรมชาติ ในขั้นสุดท้าย เราจะบรรลุสันติภาพได้ก็ด้วยปัญญาที่ประกอบด้วยกรุณาดังกล่าวมานี้

ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เราสามารถประนีประนอมกันได้ แม้แต่จะก้าวพ้นการประนีประนอมไปสู่ความประสานกลมกลืนกันด้วยอาศัยความรักและไมตรีก็ได้ แต่เราไม่สามารถประนีประนอมกับสัจธรรมหรือความจริงได้ เราจะสัมพันธ์กับความจริงหรือสัจธรรมนั้นได้ก็ด้วยความรู้และปัญญาเท่านั้น เพราะฉะนั้น ในการเกี่ยวข้องกับความจริง จึงควรจะต้องส่งเสริมการสากัจฉาและเสรีภาพในทางความคิด เราควรพัฒนาให้มี *วัฒนธรรม* ที่ความรักใคร่ไมตรีและการร่วมมือกันเป็นมาตรฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ แต่พร้อมนั้นก็ให้เสรีภาพและการแสวงหาความรู้อย่างไม่ต้องประนีประนอมกัน เป็นมาตรฐานสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัจธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในยุคสมัยที่ผ่านมานี้โดยส่วนใหญ่ได้ถูกกำหนดโดยวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาและปรัชญาของตะวันตก ซึ่งทำให้มองมนุษย์แยกต่างหากจากธรรมชาติ วัตถุประสงค์ของวิทยาศาสตร์ก็คือการที่จะพิชิตและครอบครองธรรมชาติ แล้วนำเอาธรรมชาติมาจัดสรรสนองความต้องการในการหาผล-

ประโยชน์ของมนุษย์ ทัศนคติแบบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อธรรมชาติเช่นนี้ ซึ่งได้ปรับแปรออกเป็นปฏิบัติการในเชิงหาผลประโยชน์แบบเห็นแก่ตัว โดยอาศัยเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่สภาพแวดล้อมอย่างร้ายแรง ดังที่เราประสบอยู่ทุกวันนี้ ถึงเวลาแล้วที่วิทยาศาสตร์จะต้องกลับตัว เปลี่ยนท่าทีและนำอารยธรรมให้ก้าวหน้าไปในทิศทางใหม่ มนุษย์จะต้องแสวงหาความรู้ มิใช่เพื่อมุ่งแต่จะหาผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัว แต่จะต้องแสวงหาความรู้เพื่อเอามาเป็นประทีปส่องช่วยชี้ช่องทางให้เรามองเห็นวิธีที่จะได้ประโยชน์จากธรรมชาติโดยไม่ต้องทำร้ายมัน เทคโน-โลยีจะต้องได้รับการกำหนดบทบาทให้ชัดเจนมากขึ้นโดยมุ่งที่จะใช้เป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนและประสานกลมกลืน

ความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้ต้องเริ่มที่ใจ ใจที่จะทำการเปลี่ยน-แปลงนี้ได้สำเร็จ ก็คือจิตใจที่เข้าถึงความสงบ อิสรภาพและความสุขภายใน หากเราหวังจะสถาปนาสันติภาพในโลกนี้ให้สำเร็จ เราจะต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้สามารถประสบสันติสุขภายในและความสุขที่เป็นอิสระ ด้วยความหลุดพ้นจากความใฝ่ทะยานหาสิ่งเสพบำเรอสุข ความใฝ่แสวงอำนาจ และบรรดาทิฏฐิที่ก่อให้เกิดความแก่งแย่งและแบ่งแยกทั้งหลาย ภาวะนี้จะสำเร็จได้ก็ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาบุคคล ซึ่งก็คือภารกิจของการศึกษา

การริเริ่มให้รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก นับว่าเป็นการเดินหน้าไปอีกก้าวหนึ่งในการสร้างสรรค์สันติภาพ ถือได้ว่าเป็นความเพียรพยายามที่น่าชื่นชม ข้าพเจ้าเข้าใจว่า รางวัลนี้มิใช่มีขึ้นเพียงเพื่อเป็นการยอมรับในผลสำเร็จที่บุคคลหรือองค์กรใดก็ตามได้กระทำแล้ว ในการสร้างสรรค์สันติภาพ เพราะเราจะต้องยอมรับความจริงว่า สันติภาพเช่นนั้น ยังหาได้เกิดมีขึ้นในโลกแต่อย่างใดไม่ แต่รางวัล

นี้คงจะเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนใจ และส่งเสริมให้เรามาเพียรพยายามร่วมแรงร่วมใจกัน ในอันที่จะสร้างสันติภาพที่แท้จริงให้สำเร็จ รางวัลนี้เป็นประดุจเสียงร่ำร้องเชิญชวนให้มากระทำการทุกอย่างยิ่งขึ้นไป เพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัลที่แท้จริง คือโลกที่มีสันติสุขสำหรับมวลมนุษย์ รางวัลที่มอบให้ในวันนี้ จะได้รับจริง ก็ต่อเมื่อโลกมีสันติภาพอย่างจริงแท้ดังได้กล่าวนั้น

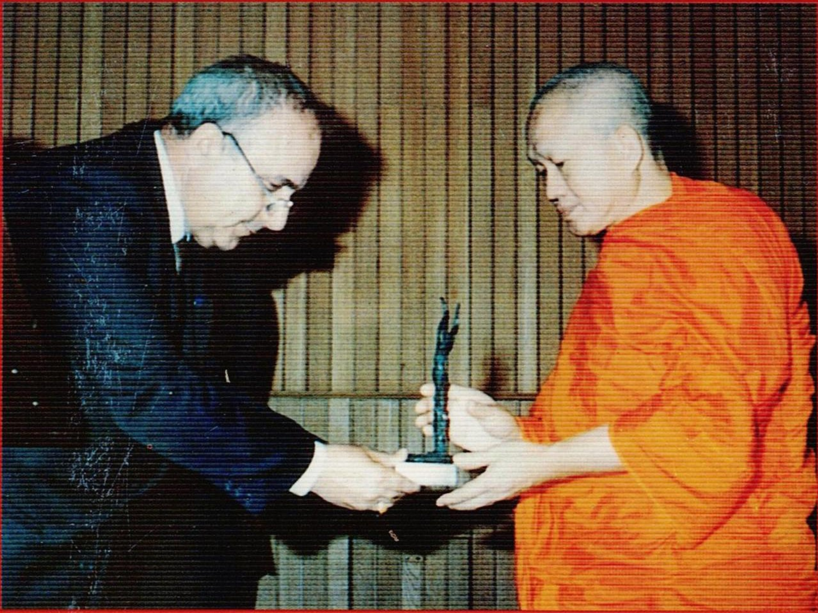

อาตมาภาพยินดีที่เมืองไทยได้มีพิธีนี้ และยินดีเป็นพิเศษที่หายไม่สบายได้ทันมาร่วมพิธีด้วย เพราะเป็นพิธีที่ควรแก่ความชื่นชมโสมนัสอย่างยิ่งของคนไทยทั้งชาติ ผู้มีบุญได้พบพระพุทธศาสนา มีสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมเด็จพระบรมครู ที่ทรงมีพุทธบุตรรูปหนึ่งเป็น**เพชรแท้**อยู่ในปัจจุบัน

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก หรือท่านเจ้าคุณประยุทธ์ของเรา ท่านเป็นผู้สร้างเกียรติยศ ชื่อเสียงให้แก่เรา ให้แก่ประเทศชาติของเรา ให้แก่คณะสงฆ์ของเราอย่างมาก ที่จริงก่อนที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจะถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ท่านเจ้าคุณท่านก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของไทย ของพระสงฆ์ไทยอยู่ตลอดมาแล้ว เพราะท่านเป็น**คนดีจริง** เป็น**พระดีจริง** ที่ผู้รู้จักท่าน หรือได้ยินกิตติศัพท์ชื่อเสียงของท่าน นิยมยกย่องสรรเสริญเป็นอันมาก ฯลฯ.

วรสัมโมทนียกถา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก